Utlåtande LaUU 18/2026 rd─ RP 121/2026 rd

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om kriminalunderrättelseinhämtning

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om kriminalunderrättelseinhämtning (RP 121/2026 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- lagstiftningsråd Heidi Aliranta, inrikesministeriet
- polisöverinspektör Markus Terenius, inrikesministeriet
- lagstiftningsråd Joni Korpinen, justitieministeriet
- lagstiftningsråd Niklas Vainio, justitieministeriet
- hovrättsråd Sanna Mikkola, Helsingfors hovrätt
- tingsdomare Essi Konttinen-Di Nardo, Helsingfors tingsrätt
- statsåklagare Mikko Männikkö, Åklagarmyndigheten
- kriminalinspektör Heidi Björk, centralkriminalpolisen
- chefsjurist Jan Sjöblom, skyddspolisen
- advokat Pekka Ylikoski, Finlands Advokater
- professor Sakari Melander
- professor Matti Tolvanen.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- riksdagens justitieombudsmans kansli
- Domstolsverket
- Brottspåföljdsmyndigheten
- Polisstyrelsen
- underrättelsetillsynsombudsmannens byrå.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår att det till polislagen fogas ett nytt 5 b kap. med bestämmelser om metoder för kriminalunderrättelseinhämtning och användning av dem vid hotbaserad kriminalunderrättelseinhämtning. Också i polislagens kapitel om hemliga metoder för inhämtande av information föreslås sådana ändringar som bidrar till att stärka polisens brottsbekämpning. Dessutom föreslås det att det till polislagen fogas bestämmelser som gör det möjligt att använda så kallade automatiserade datainsamlingsverktyg för att söka information i och lagra information från öppna källor.

Den mest betydelsefulla reformen av den föreslagna regleringen är det nya 5 b kap. som föreslås i polislagen. Bestämmelserna i kapitlet gör det möjligt för polisen att inhämta information och behandla uppgifter om hot om allvarlig brottslighet i syfte att avvärja dem redan innan någon med fog kan misstänkas för eller antas göra sig skyldig till ett specificerat brott. Den föreslagna hotbaserade kriminalunderrättelseinhämtningen innebär en grundläggande förändring av regleringen av brottsbekämpningen, eftersom den frångår individualiserade och konkreta brottsmisstankar som grund för hemlig informationsinhämtning.

Enligt propositionsmotiven (RP, s. 58) har de hot som brottslighet utgör blivit allt allvarligare och mångformigare genom förändringarna i säkerhetsmiljön, samtidigt som hoten utvecklas allt snabbare, och därför bör de kunna bekämpas på förhand. Polisens behov av information har förskjutits allt mer från att gälla konkreta misstankar om brott och en misstänkt gärningsman, som det redan går att specificera, mot att inhämta information om hot och att analysera och använda sådan information. Genom de föreslagna bestämmelserna vill man enligt propositionen möjliggöra inhämtande av information i ett tidigare skede än för närvarande och således förbättra polisens och övriga myndigheters möjligheter att i förväg ingripa i hotande verksamhet innan den konkretiseras i brottsliga gärningar. Signalerna om befintliga eller framväxande hot kan enligt propositionen typiskt vara svaga eller spridda och med den hotbaserade kriminalunderrättelseinhämtningens metoder kan man i mån av möjlighet försöka bekräfta eller avfärda dem.

I propositionen bedöms vilka konsekvenser den hotbaserade kriminalunderrättelseinhämtningen har för myndigheternas verksamhet. För aktörerna inom lagutskottets ansvarsområde är det i detta avseende av betydelse bland annat vilken inverkan hotbaserad kriminalunderrättelseinhämtning har på de senare leden i straffprocesskedjan, exempelvis på antalet ärenden som åklagarna och domstolarna får för behandling.

Hotbaserad kriminalunderrättelseinhämtning kan enligt propositionen eventuellt öka användningen av hemliga metoder för inhämtande av information enligt 5 kap. i polislagen med några tiotals fall på årsnivå. Det handlar särskilt om situationer där den hotbaserade kriminalunderrättelseinhämtningen avslöjar konkreta brott och där man för att avslöja dem får använda metoder för informationsinhämtning enligt 5 kap. i polislagen. I synnerhet då metoder för kriminalunderrättelseinhämtning riktas mot den organiserade brottslighetens strukturer är det sannolikt att man genom informationsinhämtningen får information som utgör grund för att

misstänka att ett brott har begåtts. Med beaktande av den organiserade brottslighetens särdrag är vissa av dessa brott sannolikt sådana att polisen annars inte hade fått kännedom om dem. Det här ökar givetvis antalet brott som ska utredas. På årsnivå torde det enligt propositionen handla om några tiotals brott.

Samtidigt bidrar enligt propositionen (RP, s. 63) den hotbaserade kriminalunderrättelseinhämtningen tillsammans med de bättre möjligheter som bättre information ger att avvärja hot från brottslighet, och i sista hand att förhindra brott, till att minska antalet brottmål som leder till förundersökning jämfört med en situation där hotbaserad kriminalunderrättelseinhämtning inte kan göras. I propositionen framförs det dock att eftersom den hotbaserade kriminalunderrättelseinhämtningen inriktas på att proaktivt bekämpa de hot som brottslighet utgör, är det svårt att på förhand bedöma den föreslagna regleringens brottsbekämpande konsekvenser på samma sätt som det är svårt att mäta dem i efterhand RP, s. 66). Lagutskottet konstaterar att hotbaserad kriminalunderrättelseinhämtning, om den genomförs på det senare sättet, kan minska belastningen i de följande leden i straffprocesskedjan, vilket i sig vore positivt. Detta är dock förenat med osäkerhetsfaktorer. Det står dock klart att myndigheterna oberoende av detta behöver tillräckliga men proportionerliga befogenheter för att avvärja hot. Att förhindra hot och brott är naturligtvis betydelsefullt också med tanke på brottsoffren.

Lagutskottet fäster uppmärksamhet vid att regleringen av kriminalunderrättelseinhämtning i praktiken gäller befogenheter i ett ännu tidigare skede än utredning och förhindrande av brott. Förfarandet grundar sig på ett hot som håller på att uppstå eller redan har uppstått, snarare än nödvändigtvis på en mer konkret situation, som den traditionella regleringen av befogenheter enligt gällande lagstiftning bygger på. Regleringen av kriminalunderrättelseinhämtning som bygger på ett hottänkande utgår således i huvudsak från en liknande situation som civil underrättelseinhämtning enligt 5 a kap. i polislagen. Det nya 5 b kap. som föreslås i propositionen motsvarar också lagtekniskt bestämmelserna om civil underrättelseinhämtning i 5 a kap.

De ovannämnda utgångspunkterna i fråga om det tidsmässiga tillämpningsområdet och den grundläggande karaktären hos regleringen av befogenheterna är av betydelse vid bedömningen av den föreslagna regleringen, särskilt när man granskar domstolskontrollen, som utgör ett viktigt rättsskyddsmedel i regleringen. Av propositionens motivering (RP, s. 95) framgår det att ju vagare bestämmelser som påverkar vilket innehåll, vilka personer och vilken tidpunkt metoderna inriktas på, desto större betydelse får bedömningen av huruvida förutsättningarna för användningen av kriminalunderrättelseinhämtning uppfylls. Betydelsen accentueras i motiveringar till tillståndskrav för användningen av metoderna, så att domstolen har en faktisk möjlighet att bedöma om användningen av metoden är motiverad.

Lagutskottet fäster på ett allmänt plan uppmärksamhet vid att när regleringen av brottsbekämpningen på det sätt som avses i propositionen frångår individualiserade och konkreta brottsmisstankar som grund för hemlig informationsinhämtning, är det viktigt att regleringen är så exakt och noggrant avgränsad som möjligt. Lagutskottet betonar betydelsen av tillsyn och skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna. Syftet med propositionen och den förändring i säkerhetsmiljön som beskrivs i propositionen är i sig viktiga omständigheter. Det är viktigt att finna en balans mellan befogenheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna.

Grundlagsutskottet har lämnat utlåtande (GrUU 66/2026 rd) om propositionen. I sitt utlåtande lyfter grundlagsutskottet fram synpunkter av vilka många också har kommit fram vid lagutskottets sakkunnigutfrågning. Lagutskottet upprepar därför inte till alla delar de omständigheter som lyfts fram i grundlagsutskottets utlåtande, utan hänvisar i detta avseende till grundlagsutskottets utlåtande.

Utöver de allmänna synpunkter som det redogörs för ovan fäster lagutskottet nedan uppmärksamhet vid vissa omständigheter som är av betydelse bland annat för aktörerna inom lagutskottets ansvarsområde.

Exakthet och noggrann avgränsning

Föremålen för kriminalunderrättelseinhämtning föreslås bli definierade i 5 b kap. 3 § i lagförslag 1. Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen ska föremålet för kriminalunderrättelseinhämtning vara sådan organiserad brottslighet som allvarligt hotar individens eller samhällets säkerhet. Föremål för kriminalunderrättelseinhämtning är enligt 2 mom. dessutom sådan allvarlig brottslighet som allvarligt hotar individens eller samhällets säkerhet och som 1) till sina verkningar utgör ett betydande hot mot den offentliga ekonomin, finans- och försäkringssystemens funktion eller den kritiska infrastrukturen, 2) hotar ett stort antal människors liv eller hälsa, 3) till sina verkningar utgör ett omfattande hot för miljön, 4) hotar rättsstatens grundläggande funktioner, eller 5) i stor skala hotar den allmänna ordningen och säkerheten.

Vid lagutskottets sakkunnigutfrågning påpekades det att föremålen för kriminalunderrättelseinhämtning har definierats tämligen allmänt, vilket kan försvaga den föreslagna regleringens exakthet och noggranna avgränsning. Bestämmelsernas allmänna utformning kan försvaga effektiviteten i både domstolens tillståndsprövning och tillsynen över underrättelseinhämtningen. I detta avseende har det vid lagutskottets sakkunnigutfrågning fästs särskild uppmärksamhet vid begreppen organiserad brottslighet och allmän ordning och säkerhet.

Även grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande (GrUU 66/2026 rd, s. 3—4) att särskilt begreppet ”organiserad brottslighet som allvarligt hotar individens eller samhällets säkerhet” i den föreslagna 3 § i 5 b kap. är av betydelse vid fastställandet av mot vem eller vad befogenheterna får riktas. Grundlagsutskottet påpekar att avsikten enligt motiveringen (s. 125—132) är att frångå de definitioner i annan lagstiftning och i internationella överenskommelser som är tillämpliga på det föreslagna uttrycket ”organiserad brottslighet”. Utifrån den föreslagna ordalydelsen förblir det oklart mot vem en metod för kriminalunderrättelseinhämtning får riktas med stöd av 5 b kap. 5 §. Grundlagsutskottet påpekar att det förefaller som om innehållet i det föreslagna begreppet ”organiserad brottslighet” på ett problematiskt sätt definieras uteslutande genom motiveringen. Grundlagsutskottet konstaterar att redan 2 § 3 mom. i grundlagen föranleder att det inte enbart genom propositionsmotiven går att till exempel fastställa och utvidga regleringens tillämpningsområde (se t.ex. GrUU 65/2024 rd, stycke 11, se även GrUU 63/2026 rd, stycke 8).

Enligt grundlagsutskottets utlåtande måste förvaltningsutskottet begränsa och precisera den föreslagna bestämmelsen så att innebörden av begreppet ”organiserad brottslighet” tydligt framgår av lagen. Det är ett villkor för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig

lagstiftningsordning. Också lagutskottet betonar behovet av att precisera bestämmelsen om organiserad brottslighet.

Såsom konstaterats ovan har det vid lagutskottets sakkunnigutfrågning också fästs uppmärksamhet vid 3 § 5 punkten i det föreslagna 5 b kap. om allmän ordning och säkerhet, särskilt på grund av att begreppet allmän ordning och säkerhet är brett. Vid sakkunnigutfrågningen har det påpekats att begreppet allmän ordning exempelvis också omfattar störningar av mycket ringa allvarlighetsgrad. Det har också påpekats att sambandet mellan många av exemplen i motiveringen och brottslighet som allvarligt hotar individens eller samhällets säkerhet är avlägset. Vid sakkunnigutfrågningen påpekades det att punkten om allmän ordning och säkerhet är problematisk med avseende på exakthet, noggrann avgränsning och nödvändighet också därför att utöver andra grundläggande fri- och rättigheter har även mötesfriheten och yttrandefriheten betydelse i dessa situationer.

Lagutskottet föreslår att förvaltningsutskottet ytterligare bedömer möjligheterna att precisera de situationer som anknyter till allmän ordning och säkerhet.

Allmänna förutsättningar för användning av metoder för kriminalunderrättelseinhämtning

Enligt 5 b kap. 4 § 1 mom. i lagförslag 1 är en allmän förutsättning för användning av en metod för kriminalunderrättelseinhämtning att användningen är nödvändig för att få viktig information om ett sådant i 3 § avsett föremål för kriminalunderrättelseinhämtning som allvarligt hotar individens eller samhällets säkerhet.

Vid lagutskottets sakkunnigutfrågning påpekades det att det finns starka skäl att ytterligare överväga att komplettera regleringen med vissa ytterligare villkor, eftersom det är fråga om principiellt betydelsefull reglering som i väsentlig grad frångår en konkret och individualiserad brottsmisstanke, och för att förutsättningarna för användning av metoderna för kriminalunderrättelseinhämtning ska uppfylla proportionalitetskraven.

Också grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om propositionen (GrUU 66/2026 rd, s. 5) fäst uppmärksamhet vid att användningen av metoder för kriminalunderrättelseinhämtning enligt förslaget förutsätter att metoderna är nödvändiga för att få viktig information om ett i 3 § avsett föremål för kriminalunderrättelseinhämtning. I detaljmotiveringen till paragrafen (s. 147) konstateras det att de typer av allvarlig brottslighet som allvarligt hotar individens och samhällets säkerhet begränsas till de föremål för kriminalunderrättelseinhämtning som avses i 3 §. Endast ett abstrakt hot är dock enligt motiveringen inte tillräckligt som grund för att använda metoder för kriminalunderrättelseinhämtning, utan det gäller att i enskilda fall visa att den verksamhet som är föremål för kriminalunderrättelseinhämtning kan utgöra ett hot mot individens eller samhällets säkerhet om den får fortsätta. I specialmotiveringen beskrivs dessutom närmare vad som avses med begreppsskillnaden mellan hot och fara. Enligt motiveringen förutsätter användningen av en metod för kriminalunderrättelseinhämtning således att en bedömning av förekomsten av ett hot baserat på enskilda tysta signaler eller underrättelseinformation kan kopplas till identifierade eller okända parter som har vilja och förmåga att driva på den utveckling som ska förhindras. Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att den förutsättning som beskrivs i motiveringen, enligt vilket ett hot på enbart abstrakt nivå inte är tillräckligt, inte framgår av förslaget till

bestämmelse. För att regleringen ska vara exakt och noga avgränsad måste denna begränsning av tillämpningsområdet, som nu endast framgår av motiveringen, enligt grundlagsutskottet framgå också av bestämmelsen. En sådan ändring är enligt grundlagsutskottet ett villkor för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Lagutskottet fäster uppmärksamhet vid motsvarande omständigheter som har lyfts fram i det ovan refererade utlåtandet från grundlagsutskottet. Utskottet föreslår att förvaltningsutskottet preciserar regleringen i 4 § på det sätt som redogörs för ovan.

Hur metoderna för kriminalunderrättelseinhämtning inriktas på personer.

I 5 b kap. 5 § i lagförslag 1 föreskrivs det om inriktning av en metod för kriminalunderrättelseinhämtning. Enligt 1 mom. får en metod riktas mot en person som på grund av sina yttranden, hotelser eller sitt uppträdande eller utifrån omständigheterna kan antas delta i sådan i 3 § avsedd verksamhet som allvarligt hotar individens eller samhällets säkerhet. Enligt 2 mom. får vissa underrättelsemetoder riktas mot en grupp av personer, om en bestämd person inte kan identifieras. Uttrycket grupp av personer definieras i 2 mom. Enligt 3 mom. kan en metod för kriminalunderrättelseinhämtning också riktas mot någon annan person, om det inte är möjligt att rikta metoden mot en i 1 eller 2 mom. avsedd person eller grupp av personer och det på grund av en persons yttranden, uppträdande eller särskilda omständigheter finns synnerligen giltiga skäl att anta att användningen av metoden resulterar i viktig information om sådan i 3 § avsedd verksamhet som allvarligt hotar individens eller samhällets säkerhet.

Vid lagutskottets sakkunnigutfrågning framkom det ett behov av att precisera 5 §. Lagutskottet fäster i detta avseende särskild uppmärksamhet vid 5 § 3 mom., som gör det möjligt att rikta underrättelsemetoder mot ”någon annan person”. Vid utskottets sakkunnigutfrågning har det påpekats att inriktningen i dessa situationer inte är bunden till deltagande i brottslig verksamhet.

Också grundlagsutskottet fäste i sitt utlåtande (GrUU 66/2026 rd, s. 5—7) uppmärksamhet vid den föreslagna 5 §. I fråga om det föreslagna 3 mom. konstaterar grundlagsutskottet i sitt utlåtande att även om den inriktning mot någon annan person som avses i 3 mom. enligt motiveringen (s. 150) är avsedd att vara exceptionell, blir bestämmelsen enligt grundlagsutskottet alltför öppen med avseende på proportionaliteten och kravet på noggrann avgränsning i 10 § 1 mom. i grundlagen.

Grundlagsutskottet konstaterar dessutom att Europadomstolen har krävt en bedömning av hur nära och av vilket slag en persons anknytning är till den brottsliga verksamhet som ligger till grund för begränsningen. Domstolen har ansett att artikel 8 i Europakonventionen åsidosattes när myndigheterna inte behövde visa någon faktisk eller förmodad anknytning mellan den person som var föremål för åtgärden och det hot som skulle förhindras (Szabó och Vissy mot Ungern, 12.1.2016, punkt 67). Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att den föreslagna regleringen i 3 mom. inte i tillräcklig utsträckning ställer något sådant krav, eftersom det inte behöver bedömas om personen antas vara delaktig i hotet. De förutsättningar som ställs upp i momentet hänför sig framför allt till ett på synnerligen vägande grunder gjort antagande om att personen har information om hotet, medan det inte behöver bedömas om personen antas vara delaktig i fråga om hotet. Av skäl som hänför sig till proportionaliteten samt kraven på noggrann avgränsning och

exakthet i reglering som innebär ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna måste 5 b kap. 5 § 3 mom. i lagförslag 1 enligt grundlagsutskottet avgränsas så att den person som avses i momentet måste ha anknytning till den brottsliga verksamhet som användningen av befogenheten hänför sig till. En sådan ändring är enligt grundlagsutskottet ett villkor för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Mot bakgrund av det som sägs ovan föreslår lagutskottet att förvaltningsutskottet preciserar regleringen särskilt i fråga om ”någon annan person” enligt 5 § 3 mom.

Rättsskyddsarrangemang och beslutsfattande

I propositionen föreslås det att beslut om optisk observation vid kriminalunderrättelseinhämtning ska fattas av domstol, om observationen riktas mot ett annat hemfridsskyddat utrymme eller en annan hemfridsskyddad plats enligt 24 kap. 11 § i strafflagen än ett utrymme eller en plats som används för boende av permanent natur eller mot en person som berövats sin frihet. Även beslut om teknisk spårning som riktas mot en person vid kriminalunderrättelseinhämtning ska fattas av domstol (5 b kap. 7 § i lagförslag 1). Chefen för centralkriminalpolisen beslutar om täckoperationer och bevisprovokation genom köp inom kriminalunderrättelseinhämtningen, men ett beslut om en täckoperation ska föras till domstol för avgörande av om förutsättningar för användningen finns (5 b kap. 9 § 1 och 3 mom. i lagförslag 1). Beslut om övriga föreslagna metoder för kriminalunderrättelseinhämtning fattas av en för kriminalunderrättelseuppdraget förordnad polisman som hör till befälet och som är förtrogen med kriminalunderrättelseinhämtning (5 b kap. 10 § i lagförslag 1).

Vid utskottets sakkunnigutfrågning föreslogs för att förbättra det föregripande rättsskyddet att det bedöms om beslut om metoder för kriminalunderrättelseinhämtning bör anförtros domstolen i betydligt större utsträckning än vad som föreslås. Också grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande om propositionen (GrUU 66/2026 rd, s. 9) att förvaltningsutskottet bör bedöma denna omständighet. Lagutskottet föreslår att förvaltningsutskottet ytterligare bedömer möjligheterna att utvidga domstolens beslutanderätt.

I anslutning till frågor som gäller beslutsfattandet fäster lagutskottet särskild uppmärksamhet vid att täckoperationer eller bevisprovokation genom köp enligt propositionens motivering (s. 156) inte får inledas innan domstolen har fattat beslut i saken. Det föreslås dock inte några uttryckliga bestämmelser om detta i lagförslag 1. Utskottet anser att det med tanke på det proaktiva rättsskyddet är motiverat att uttryckligen föreskriva om detta viktiga villkor i 5 b kap. 9 § 3 mom. i lagförslag 1. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande fäst uppmärksamhet vid en motsvarande omständighet (GrUU 66/2026 rd, s. 9). Lagutskottet föreslår att förvaltningsutskottet i detta avseende ser över 5 b kap. 9 § 3 mom. i lagförslag 1.

Underrättelse om användning av en metod för kriminalunderrättelseinhämtning

I 5 b kap. 38 § i lagförslag 1 föreskrivs det om underrättelse om användning av en metod för kriminalunderrättelseinhämtning. Enligt 7 mom. ska 14 § iakttas i fråga om handläggning av underrättelseärenden i domstol.

Vid lagutskottets sakkunnigutfrågning uttrycktes det osäkerhet om huruvida avsikten är att underrättelsetillsynsombudsmannen ska ges tillfälle att bli hörd också när ett ärende som gäller underrättelse behandlas separat från behandlingen av tillståndet. Lagutskottet föreslår att förvaltningsutskottet ytterligare klargör denna fråga i sitt betänkande.

Användning av information som inhämtats genom kriminalunderrättelseinhämtning

Vid lagutskottets sakkunnigutfrågning påpekades det att det i propositionen inte föreslås bestämmelser enligt vilka domstolen ska besluta om användning som bevis av information som inhämtats med en metod för kriminalunderrättelseinhämtning i samband med behandlingen av huvudsaken. Bestämmelser om detta finns i 5 kap. 54 § 3 mom. i polislagen och i 10 kap. 56 § 3 mom. i tvångsmedelslagen. Lagutskottet föreslår att förvaltningsutskottet bedömer behovet av att komplettera regleringen i detta avseende.

Förhållandet mellan tvångsmedelslagen och ändringsförslagen i 5 kap. i polislagen

I propositionen föreslås det att tillämpningsområdet för teleavlyssning utvidgas när det gäller förhindrande av brott (5 § i 5 kap. i lagförslag 1). Lagutskottet fäster uppmärksamhet vid att ändringen innebär att teleavlyssning kan användas i större utsträckning för att förhindra brott än för att utreda brott.

Vid lagutskottets sakkunnigutfrågning påpekades det att utgångspunkten för konsekvensen och systematiken i regleringen av befogenheter för närvarande är att ju längre bort i tiden man rör sig från utredningen av brott och en konkret brottsmisstanke enligt tvångsmedelslagen, desto högre ska förutsättningarna vara och desto starkare rättsskyddsmedel ska det finnas. Denna konsekvens och systematik framgår exempelvis av att det i 5 och 5 a kap. i polislagen för närvarande föreskrivs om hemliga metoder för inhämtande av information som motsvarar de hemliga tvångsmedlen enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen, men att tillämpningsområdet och förutsättningarna för användningen av de hemliga metoderna enligt polislagen avviker från bestämmelserna i 10 kap. i tvångsmedelslagen, bland annat genom högre krav för att metoderna ska få användas.

I propositionen föreslås nu konkret att teleavlyssning ska kunna användas i större utsträckning för att förhindra brott än för att utreda brott. Lagutskottet fäster förvaltningsutskottets uppmärksamhet vid att förslagen i propositionen avviker från motsvarande reglering i 10 kap. i tvångsmedelslagen. Enligt utredning till utskottet har regleringen av befogenheterna hittills utvecklats så att regleringen granskas som en helhet, varvid metoderna enligt tvångsmedelslagen har ändrats först och ändringarna i 5 kap. i polislagen därefter har följt efter.

Domstolarnas resurser

Enligt propositionen ska domstolen besluta om vissa metoder för kriminalunderrättelseinhämtning. Enligt de föreslagna bestämmelserna koncentreras behandlingen av tillståndsärenden som gäller metoder för kriminalunderrättelseinhämtning till Helsingfors tingsrätt. Klagan mot ett beslut i tillståndsärenden får anföras hos Helsingfors hovrätt. Det tilläggsarbete som lagförslagen orsakar domstolarna bedöms i propositionen inte

vara så betydande att det förutsätter en ökning av personresurserna vid domstolarna i fråga. Vid lagutskottets sakkunnigutfrågning ansågs det dock att domstolarna inte med nuvarande resurser kan sköta de ökade uppgifterna utan att behandlingstiderna för andra mål förlängs ytterligare. Domstolarnas arbetsmängd har också annars utökats genom ett flertal lagstiftningsprojekt utan att domstolarna har tilldelats ytterligare resurser. Lagutskottet anser det viktigt att också denna propositions konsekvenser för domstolarnas arbetsmängd följs upp och att de resurser som behövs säkerställs. Det måste också säkerställas att ändringarna i domstolarnas ärendehanteringssystem (AIPA) finansieras.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 11.11.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juho Eerola saf
medlem Pekka Aittakumpu saf
medlem Elisa Gebhard sd
medlem Pia Hiltunen sd
medlem Jessi Jokelainen vänst
medlem Aleksi Jäntti saml
medlem Anette Karlsson sd
medlem Mari Kaunistola saml
medlem Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Susanne Päivärinta saml
medlem Mika Riipi cent
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Juha Viitala sd.

Sekreterare var

utskottsråd Mikko Monto.